

MNIEJSZOŚCI NARODOWE I ETNICZNE I ICH JĘZYKI A SAMORZĄDY

Obowiązujące w Polsce uregulowania prawne wynikające z ustawodawstwa krajowego (Konstytucja RP, ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym) i ratyfikowanych przez Polskę konwencji (Konwencja ramowa Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych, Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych) nakładają na władze samorządowe szereg obowiązków związanych z koniecznością ochrony i wsparcia tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych.

Najważniejsze z przyjętych uregulowań dotyczą wsparcia, ochrony i rozwoju języków mniejszościowych.

Wsparcie to winno być realizowane w szczególności poprzez:

- zapewnienie możliwości nauki języka lub w języku mniejszości na wszystkich szczeblach edukacji;
- umożliwienie używania języków mniejszości jako pomocniczych przed organami gminy;
- umożliwienie używania tradycyjnych nazw miejscowości, obiektów fizjograficznych i nazw ulic w językach mniejszości.

Zgodnie z obowiązującym prawem w Polsce językami mniejszościowymi są języki: białoruski, czeski, hebrajski, jidysz, karaimski, litewski, łemkowski, niemiecki, ormiański, romski, rosyjski, słowacki, tatarski i ukraiński.

JĘZYK REGIONALNY A SAMORZĄDY

Zgodnie z ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym jedynym językiem regionalnym w Polsce jest język kaszubski.

Użytkownicy języka kaszubskiego mogą na tych samych zasadach co użytkownicy języków mniejszościowych korzystać z prawa do:

- nauki języka lub w języku kaszubskim na wszystkich szczeblach edukacji,
- używania języka kaszubskiego jako pomocniczego przed organami gminy,
- używania tradycyjnych nazw miejscowości, obiektów fizjograficznych i nazw ulic w języku kaszubskim.

Prawa językowe użytkowników języka kaszubskiego są gwarantowane przepisami ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych.

KTÓRYCH GMIN TO DOTYCZY?

W przypadku edukacji – możliwość taka dotyczy wszystkich gmin zamieszkaných przez osoby należące do mniejszości lub używające w kontaktach domowych języka kaszubskiego. Rodzice lub prawni opiekunowie dziecka należącego do mniejszości narodowej lub etnicznej albo społeczności posługującej się językiem regionalnym mogą zwrócić się do dyrektorów przedszkoli lub szkół z wnioskiem o zapewnienie ich dziecku możliwości nauczania języka mniejszości (albo języka regionalnego) lub w języku mniejszości (albo w języku regionalnym) na wszystkich poziomach nauczania

– w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych. Jeżeli wnioski w przedszkolu, szkole podstawowej lub gimnazjum złożyło minimum 7 uczniów z danego poziomu nauczania (lub 14 w szkole ponadgimnazjalnej), dyrektor placówki powinien zorganizować klasę, w której będzie prowadzona nauka języka lub w języku mniejszości (lub analogicznie języka regionalnego). W przypadku mniejszej liczby deklaracji dyrektor może zorganizować grupę międzyklasową lub międzyoddziałową. Gdy liczba uczniów, którzy złożyli deklarację, jest zbyt mała do objęcia ich opisanymi powyżej formami nauczania, organ prowadzący przedszkole lub szkołę powinien utworzyć zespół międzyprzedszkolny lub międzyszkolny. Do utworzenia zespołu niezbędnych jest minimum 3 uczniów, których rodzice zadeklarowali wolę nauki języka mniejszości lub języka regionalnego.

W przypadku używania języka mniejszości lub języka regionalnego jako języka pomocniczego – możliwość taka dotyczy wyłącznie wpisanych do [Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy](#) gmin, w których liczba mieszkańców należących do mniejszości, której język ma być używany jako język pomocniczy (lub liczba użytkowników języka kaszubskiego), jest nie mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców. Kryterium to w skali kraju spełnia 51 gmin, ich wykaz jest dostępny na stronach internetowych MAiC – www.mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl

W przypadku używania dodatkowych tradycyjnych nazw miejscowości lub obiektów fizjograficznych w językach mniejszości (lub w języku regionalnym) – możliwość taka dotyczy wyłącznie wpisanych do [Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości](#) gmin, w których liczba mieszkańców gminy należących do mniejszości (lub liczba użytkowników języka kaszubskiego) jest nie mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców, lub takich, w których za ustaleniem dodatkowej nazwy miejscowości w języku mniejszości opowiedziała się w konsultacjach, przeprowadzonych na podstawie przepisów ustawy o samorządzie gminnym, ponad połowa mieszkańców biorących udział w konsultacjach.

JAK WPROWADZIĆ NA TERENIE GMINY JĘZYK POMOCNICZY?

Aby osoby należące do mniejszości mogły zwracać się do organów gminy w swoim języku, gmina musi zostać wpisana do [Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy](#).

Wpisu gminy do [Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy](#) dokonuje Minister Administracji i Cyfryzacji na piśmie wniosek rady gminy.

Możliwość używania języka pomocniczego oznacza, że osoby należące do mniejszości mają prawo do:

- zwracania się do organów gminy w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej;
- uzyskiwania, na wyraźny wniosek, odpowiedzi także w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej;
- wniesienia podania w języku pomocniczym.

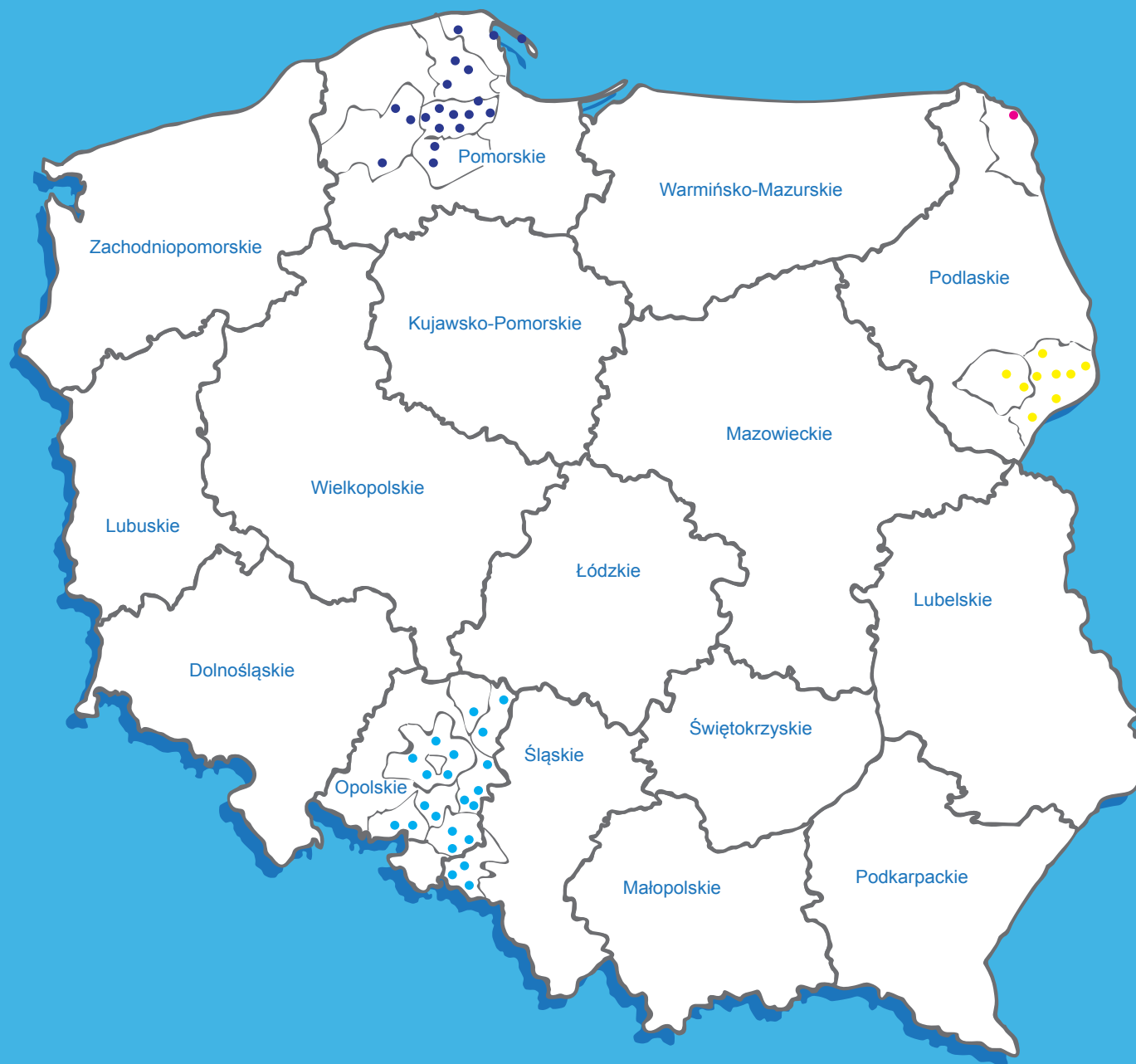
Szczegółowa procedura ubiegania się o wpis do Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy została opisana w ustawie o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie Urzędowego Rejestru Gmin, w których jest używany język pomocniczy.

ROZMIESZCZENIE GMIN, w których
nie mniej niż **20% mieszkańców**
należy do mniejszości
narodowych lub etnicznych
albo posługuje się językiem
regionalnym

Kropki odpowiadają gminom, w których jest
nie mniej niż 20% osób należących do:

- mniejszości białoruskiej
- mniejszości litewskiej
- mniejszości niemieckiej
- społeczności posługującej się językiem kaszubskim

JAK WPROWADZIĆ NA TERENIE GMINY DODATKOWE NAZWY W JĘZYKU MNIEJSZOŚCI LUB W JĘZYKU REGIONALNYM?

Dodatkowe nazwy mogą być używane wyłącznie na obszarze gmin wpisanych do [Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości](#).

Dodatkowe nazwy mogą być wprowadzone na terenie całej gminy lub w poszczególnych jej miejscowościach.

Wpisu do [Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości](#) dokonuje Minister Administracji i Cyfryzacji na wniosek rady gminy, na której obszarze nazwy te mają być używane.

Wniosek rady gminy musi uzyskać pozytywną opinię Komisji Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych.

Dodatkowe nazwy nie mogą nawiązywać do nazw z okresu 1933-1945, nadanych przez władze III Rzeszy Niemieckiej lub Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Szczegółowa procedura ubiegania się o wpis do [Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości](#) została opisana w ustawie o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie Rejestru gmin, na których obszarze są używane nazwy w języku mniejszości, wzorów wniosków o wpisanie do tego Rejestru oraz o ustalenie dodatkowej nazwy miejscowości lub obiektu fizjograficznego w języku mniejszości narodowej lub etnicznej albo w języku regionalnym.

WSPIERANIE JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCIOWYCH LUB JĘZYKA REGIONALNEGO – ILE TO KOSZTUJE?

Celem zrekompensowania samorządom konieczności ponoszenia zwiększonych wydatków związanych z organizacją nauczania szkolnego języka lub w języku mniejszości (albo języka lub w języku regionalnym) gminom, jako organom prowadzącym placówki szkolne, w których realizowane są tego typu zajęcia, przekazywana jest, w ramach części oświatowej subwencji ogólnej, **dodatkowa kwota, w przeliczeniu na jednego ucznia sięgająca od 20% do 150% kwoty podstawowej**. Ponadto dodatkowa kwota w wysokości 40%, naliczana niezależnie od wyżej wymienionej, przeznaczana jest dla szkół prowadzących nauczanie w języku mniejszości (języku regionalnym) lub w dwóch językach.

Ustalenie na terenie gminy języka pomocniczego poprzez wpisanie gminy do **Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy** jest bezpłatne. W gminie wpisanej do tego rejestru pracownikom zatrudnionym w urzędzie gminy, w jednostkach pomocniczych gminy oraz w gminnych jednostkach i zakładach budżetowych władze gminy **mogą** jedynie przyznać dodatek z tytułu znajomości języka pomocniczego obowiązującego na terenie tej gminy.

Ustalenie na terenie gminy dodatkowych nazw w języku mniejszości lub w języku regionalnym poprzez wpisanie gminy do **Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości** jest bezpłatne. Nie wiąże się z koniecznością wymiany żadnych dokumentów, w tym dokumentów tożsamości, wpisów w urzędowych rejestrach itp. Koszty wymiany na terenie gminy tablic informacyjnych związane z wprowadzeniem dodatkowych nazw miejscowości albo nazw fizjograficznych w języku mniejszości (albo w języku regionalnym) ponosi budżet państwa. Po wpisaniu gminy do **Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości** gminy otrzymują, na podstawie porozumień zawieranych z Ministrem, środki na wymianę tablic.

CZY MOŻNA ZROBIĆ COŚ WIĘCEJ DLA WSPIERANIA JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCIOWYCH?

Tak! Wszelka aktywność władz samorządowych na tym polu realizowana zgodnie z obowiązującymi przepisami jest jak najbardziej pożądana!

Przykładowo – dzięki przepisom rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 marca 2002 r. w sprawie wypadków, w których nazwom i tekstom w języku polskim mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język obcy w miejscowościach, w których występują zwarte środowiska mniejszości narodowych lub etnicznych, nazwom i tekstom w języku polskim mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język mniejszości.

PONADTO

Zgodnie z polskim ustawodawstwem obywatele polscy należący do mniejszości narodowych i etnicznych mają możliwość używania i pisowni swoich imion i nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka ojczystego.

Osoby należące do mniejszości w szczególności mają prawo do ich rejestracji w aktach stanu cywilnego i dokumentach tożsamości.

Zmiany pisowni imion i nazwisk na wersję zgodną z brzmieniem i pisownią języka ojczystego można dokonywać w Urzędach Stanu Cywilnego właściwych dla miejsca zamieszkania.

Imiona i nazwiska osób należących do mniejszości zapisane w alfabecie innym niż alfabet łaciński podlegają transliteracji, w taki sposób, aby uwzględnione zostały zasady pisowni języka mniejszości. Wspomniana transliteracja została przewidziana w stosunku do imion i nazwisk osób należących do mniejszości: białoruskiej, łemkowskiej, ormiańskiej, rosyjskiej, ukraińskiej oraz żydowskiej.

CZY WARTO? OCZYWIŚCIE!!!!!!!

Nauczanie języka mniejszości lub w języku mniejszości to dodatkowe środki dla gminnej oświaty!

Używanie na terenie gminy języka pomocniczego i dodatkowych nazw to doskonałe narzędzie dla wzmocnienia i rozwoju własnej tożsamości kulturowej!

Język mniejszości używany jako język pomocniczy i dodatkowe nazwy to dowód na bogactwo kulturowe wieloetnicznej Rzeczypospolitej!

Język pomocniczy i dodatkowe nazwy to wyraz szacunku dla tożsamości kulturowej i tradycji mieszkańców gminy należących do mniejszości lub posługujących się językiem regionalnym!

Dodatkowe nazwy to doskonały produkt turystyczny podkreślający wyjątkowość i bogactwo kulturowe gminy!

- Chcesz wiedzieć więcej? Zapraszamy na strony:

<http://mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl>

<http://jezyki-mniejszosci.pl>

- Chcesz wiedzieć więcej? Skontaktuj się z pełnomocnikiem wojewody do spraw mniejszości narodowych i etnicznych i z wojewódzkim kuratorium oświaty.

Podstawa prawna:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.),
2. Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 137, poz. 1121),
3. Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209),
4. Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. Nr 220, poz. 1414),
7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 maja 2005 r. w sprawie Urzędowego Rejestru Gmin, w których jest używany język pomocniczy (Dz. U. Nr 102, poz. 856),
8. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 maja 2005 r. w sprawie Rejestru gmin, na których obszarze są używane nazwy w języku mniejszości, wzorów wniosków o wpisanie do tego Rejestru oraz o ustalenie dodatkowej nazwy miejscowości lub obiektu fizjograficznego w języku mniejszości narodowej lub etnicznej albo w języku regionalnym (Dz. U. Nr 102, poz. 857, z późn. zm.),
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. z 2014 poz. 263),
10. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 marca 2002 r. w sprawie wypadków, w których nazwom i tekstom w języku polskim mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język obcy (Dz. U. Nr 37, poz. 349, z późn. zm.),
11. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 maja 2005 r. w sprawie sposobu transliteracji imion i nazwisk osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych zapisanych w alfabecie innym niż alfabet łaciński (Dz. U. Nr 102, poz. 855).

www.mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl
www.jezyki-mniejszosci.pl